

Felicia MIOC- NOVACOVICI
 (Muzeul Casa memorial fam.
 Novacovici, Boc a)

Viața și activitatea jurnalistului Gheorghe Novacovici

Abstract: (Life and activity of journalist Gheorghe Novacovici). The memory of the activity and short life of the journalist Gheorghe Novacovici is meant to underline the sacrifices made by the members of the Romanian Astra in the early years of the twentieth century for the union of all Romanians in one national state. Due to his involvement in public life, the defence of Romanians' rights in Austro-Hungary and his involvement in raising a statue to the memory of Avram Iancu, the intellectual from Banat region, Gheorghe Novacovici suffered many years of imprisonment, which weakened his health and sped up his death.

Keywords: militant journalist, Romanian Astra, Romanian rights, prison, death

Rezumat: Evocarea activității jurnalistului Gh. Novacovici și a vieții sale scurte vine să sublinieze în rândurile de față sacrificiile aduse de membrii Astei Române în anii de început a secolului XX pentru f urirea unirii tuturor românilor, într-un singur stat național. Pentru implicarea sa în viața publică pentru apărarea drepturilor românilor din Austro-Ungaria i a implic rii sale la ridicarea unui monument statuar memoriei lui Avram Iancu, intelectualul b n țean Gh. Novacovici a făcut ani grei de pușcărie, fapt care îi va șubrezi sănătatea și îi va grăbi moartea.

Cuvinte-cheie: jurnalist militant, Astra Român , drepturile românilor, pu c rie, moarte

Readucerea în contemporaneitate a vieții și activității jurnalistului Gheorghe Novacovici, a c rui viața scurtă de numai 29 de ani a constituit un exemplu pentru lupta desf ășurată în vederea făuririi statului național, îmi este o datorie sfânt .

Înc din tinerețe – anii școlarizării și studenției – Gheorghe Novacovici a luat contact cu durerile neamului românesc din provinciile subjugate Austro-Ungariei (Ardeal i Banat), precum și cu nedreptățile suferite din partea autorităților maghiare, iar în fața acestor împil ri el nu putut s asiste pasiv i, fiind o fire dâr z i combativ , s-a avântat cu trup i suflet în vâltoarea luptelor date de români pentru triumful cauzei lor drepte, luptând cu demnitate pentru izbând adev rului și a dreptății.

Ideea fundamental predominant în timpul vieții sale, sfârșitul secolului al XIX-lea i începutul secolului al XX-lea, era dezvoltarea conștiinței naționale și, în consecință, tendința de a se realiza eliberarea tuturor popoarelor subjugate care formau mozaicul de naționalități din monarhia austro-ungar și apoi realizarea unității statale.

Juristul Gheorghe Novacovici s-a n scut la data de 14 ianuarie 1879, într-o familie veche protească din comuna Gârbovăț din Valea Almăjului, în actualul județ Caraș-Severin. Tat l s u, preotul Nicolae Novacovici, l-a inițiat încă de la vârsta de patru ani să citeasc i s cunoasc scrisul românesc.

Dup absolvirea colii primare din comuna natal merge la coala din Bozovici, apoi la coala german din Steierdorf (Anina). A urmat apoi gimnaziul din Oravița, perioadă în care, dotat fiind cu o inteligență cu totul excepțională și având în vedere familia numeroasă, cu mulți copii, din care provenea, a dat ore particulare unor colegi înstăriți pentru a se putea

întreține. Cursul superior de liceu l-a urmat la Biserica Albă (Serbia), Blaj, Brașov și Năsăud.

În toamna anului 1898 se înscrie la Academia de Drept din Oradea, unde l-a avut coleg pe Coriolan Steer, însă în al doilea trimestru este exmatriculat împreună cu alți 17 studenți români, deoarece s-au solidarizat cu colegul lor Lucian Bolca, care a fost aspru pedepsit de conducerea instituției pentru publicarea unui protest care s-a tipărit în ziarul „Tribuna” de la Sibiu. Toți cei exmatriculați de la Oradea s-au înscris la Facultatea de Drept din Cluj.

În această perioadă, intelectualitatea română a luat hotărârea ca pentru eternizarea memoriei eroului național Avram Iancu să i se ridice o statuie, aducându-se în acest scop încă din 1895 fondurile necesare, context în care Ministerul de Interne prin ordinul nr. 1245 din 21 aprilie 1895 face cunoscut Jandarmeriei: „se vor lua de urgență măsuri și se va veghea să nu strâng fonduri pentru ridicarea unui monument lui Avram Iancu”. Cu toate aceste piedici, prin colecte și subscripție publică s-a adunat de la români suma de 9402 coroane, care însă a fost confiscată de autoritățile maghiare, și cu mult mai târziu, adică în anul 1904, suma confiscată s-a depus de către Ministerul de Interne la dispoziția „Astreii” din Sibiu, cu scopul de a se folosi în favorul Școlii Civile de fete a Asociațiunii (Rev. Familia, nr. 49 din 5/19 decembrie 1904).

Un fapt interesant din comun s-a produs la Cluj în preajma Crăciunului din anul 1899, când Gheorghe Novacovici era student în anul II, de data aceasta la Facultatea de Drept din Cluj, și anume atunci când procurorul Lazăr din Alba Iulia a afirmat public Avram Iancu este „conducător de bandiți și ucigași”. Atât le-a trebuit studenților români de la Cluj și Oradea ca să reacționeze pe loc, în sensul că s-a convocat o adunare de protest la Cluj organizată sub conducerea avocatului dr. Amos Frâncu, la care au luat parte și Gh. Novacovici împreună cu colegul său orădean Coriolan Steer.

După cuvântările de rigoare s-a decis pe loc să se formeze o delegație de studenți care să depună o coroană de flori pe mormântul lui Avram Iancu de la Țebea. Din delegația studențească au făcut parte Gheorghe Novacovici, Coriolan Steer, ambii studenți la Facultatea de Drept, și Ioan Scurtu, student la Litere și Filozofie în Cluj, care au sosit în după-amiaza zilei de 31 decembrie 1899 la Țebea și au depus coroana de lauri cu o panglică pe care era scris: „Tinerimea română universitară, Eroul Național Avram Iancu a citit o poezie compusă ad-hoc, în care proslăvea memoria eroului național Avram Iancu.

Auzindu-se prin împrejurimi de venirea delegației studențești, moșii au dat năvală, adunându-se la mormânt, s-au solidarizat cu aceasta și au început să cântece cântece patriotice. Imediat la fața locului s-au prezentat jandarmii unguri, care au confiscat coroana, iar pe cei trei studenți i-au dus la postul de jandarmi, unde li s-au luat declarații.

Întocmindu-se dosare de urmărire penală, procurorul din Deva a deschis acțiune publică împotriva celor trei studenți și prin rechizitoriu au fost trimiși în judecată. Competent pentru judecarea cauzei era Judecătoria din Baia de Criș, pe raza căreia s-a produs „infrațiunea”, iar dezbaterile la Judecătoria s-au desfășurat în lipsa celor trei inculpați, care au fost apărăți de avocatul Francis Hossu Longhin din Deva (ginerelul lui Gheorghe Pop de Besești), pronunțându-se în acest proces o condamnare la trei luni închisoare pentru fiecare, după unii autori, sau la o lună și jumătate, după alții.

Faptul că s-a deschis calea de atac, în urma apelului, procesul s-a rejudecat la Tribunalul din Deva, unde de data aceasta apărătorii studenților condamnați de prima instanță s-au desfășurat de doi avocați: Francisc Hossu Longhin și Ștefan Cicio Pop din Arad. Tribunalul, revizuiind

toate actele de la dosarul cauzei și în urma pledoariilor temeinice ale celor doi avocați apărători, a ajuns la concluzia că în cauză nu este vorba de producerea unei infracțiuni, a anulat sentința Judecătorei și a pronunțat achitarea inculpaților. De menționat că la acest proces a luat parte un numeros public românesc care a manifestat călduros pentru studenți, creându-se cu acest prilej o atmosferă de mare însuflețire și românism.

Totui, destinul a fost vitreg cu juristul Gheorghe Novacovici, căruia i-a fost scris să nu scape de închisoare. Astfel, în anul 1899, în lupta sa dusă cu condeiful, a publicat un articol în „Tribuna” din Sibiu, al cărui conținut a fost considerat insultător la adresa stăpînirii și drept consecință, i s-a înscenat un proces de presă, care s-a soldat cu condamnarea sa, ispîndindu-și pedeapsa în temnița din Seghedin. Din închisoare, la 17 iulie 1902, îi scrie unchiului său, învîțătorul Emilian Novacovici din Răcășdia, solicitându-i un ajutor bănesc pentru a-și îndulci viața din temniță.

După o zbuciumată și prea scurtă viață, juristul Gheorghe Novacovici, fiind măcinat în temniță de o boală necruțătoare, decedează în ziua de 20 august 1908.